

Motion till riksdagen 2005/06:So463

av **Martin Andreasson (fp)**

Makten över fortplantningen

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den enskildes rätt till sterilisering.

Motivering

Den enskilde individens rätt att bestämma över den egna reproduktionen är en av de största frihetsrevolutioner som den moderna epoken fört med sig. Kvinnans rätt att bestämma över sin egen kropp och rätten att använda preventivmedel är två av de mest grundläggande samhällsförändringar som förflyttat makten över fortplantningen från överheten till individerna. En annan principiellt grundläggande maktförskjutning handlar om rätten att inte behöva fortplanta sig. 1975 års steriliseringslag avskaffade den barbariska regeln om att människor kunde steriliseras genom myndighetsbeslut, och etablerade principen att sterilisering ska ske på den enskildes egen begäran.

Sterilisering är i dag vanligtvis en enkel åtgärd. På kvinnor utförs ingreppet genom en titthålsoperation där läkaren löder ihop äggledarna med hjälp av elektricitet. Oftast kan man åka hem samma dag. Inte heller män behöver normalt ligga kvar på sjukhus över natten: ingreppet görs med lokalbedövning och sker i form av att sädesledarna skärs av och stängs till på var sida av pungen.

Enligt steriliseringslagen (1975:580) finns det ingen skyldighet enligt lag att genomgå kuratorssamtal eller s.k. kuratorsutredning inför en sterilisering. Däremot står i lagens 5 § att sterilisering inte får utföras utan att den som begär åtgärden noggrant har informerats om ingreppets innebörd och följder.

Ändå har det på olika håll i vårdsektorn vuxit fram en praxis där man kräver att den enskilde ska genomgå kuratorssamtal före ingreppet. Exempelvis är detta fallet i landstingen i Stockholms, Västernorrlands och Norrbottens län, där samtal med kurator och läkare betraktas som obligatoriskt och där patienter alltså vägras behandling om de inte kontaktar kurator först. En sådan praxis saknar stöd i lagstiftningen och strider också mot lagens intentioner att

Fel! Okänt namn på

det är den enskilde som avgör när och om sterilisering är önskvärd. Att tvinga personer till kuratorssamtal före ett ingrepp är att åter förskjuta makten över reproduktionen bort från den enskilde.

En jämförelse med abortlagstiftningen är belysande. Även om det är mycket svårt och sällsynt är det inte fullständigt omöjligt att kirurgiskt återställa passage genom ägglodare eller sädesledare. En abort är däremot per definition helt oåterkallelig. Ändå råder det i Sverige bred uppslutning kring att kuratorssamtal ska erbjudas inför en abort men däremot inte vara obligatoriska. Denna ståndpunkt är också helt riktig; den som har fattat ett genomtänkt beslut i en viktig och kanske svår situation ska erbjudas kuratorssamtal men inte vara tvungen att rättfärdiga sitt val eller behöva argumentera för att få ingreppet. Därför är det inte heller rimligt att det vuxit fram en praxis där vårdgivare kräver kuratorssamtal inför sterilisering.

Regeringen bör alltså ge Socialstyrelsen i uppdrag att inom ramen för sitt tillsynsansvar utreda bemötandet av patienter som önskar sterilisering. Syftet med denna tillsyn ska vara att säkerställa att patienter inte ska tvingas genomgå obligatoriska kuratorssamtal eller andra liknande åtgärder. Däremot ska patienterna givetvis ges noggrann information om ingreppets innebörd och följder och även erbjudas kuratorssamtal om så önskas.

Stockholm den 30 september 2005

Martin Andreasson (fp)